

1 Dokazno breme

1.1 Kakšna so pravila o dokaznem bremenu?

Dokazno breme izhaja iz „trditvenega bremena“, ki je v bistvu določeno z zakonsko določbo, na podlagi katere je treba pravico uveljavljati na sodišču; to breme je zlasti nabor dejstev, ki jih je treba zatrjevati v določeni zadevi. Zakonik o civilnem postopku določa, da mora vsaka stranka svoje trditve dokazati z navedbo ustreznih dokazov – ta obveznost je znana kot „dokazno breme“. Dokazno breme praviloma nosijo vse osebe, ki navedejo trditev, pomembno za določeno zadevo.

Vse stranke morajo izpolniti obveznost glede trditvenega in dokaznega bremena v zvezi s svojimi trditvami. Če so dejstva, ki jih zatrjuje stranka, in predlagani dokazi nepopolni, mora sodišče stranko opozoriti na to.

Če sodišče ugotovi, da dejstva, ki jih zatrjuje katera koli od strank v pravdnem postopku, niso bila dokazana, mora tej stranki svetovati, da mora predlagati dokaze v podporo vsem trditvam in da lahko izgubi tožbo, če te obveznosti ne bo izpolnila. Vendar pa lahko sodišče te nasvete zagotovi le na obravnavi in ne v sodnih pisanjih, poslanih stranki (npr. v sodnem pozivu).

1.2 Ali obstajajo pravila, ki določena dejstva izvemajo iz dokaznega bremena? V katerih primerih? Ali je mogoče predložiti dokaze, da bi dokazali neveljavnost posebne pravne domneve?

Dokazov ni treba predložiti za dejstva, ki so splošno znana (tj. dejstva, ki so znana veliki skupini ljudi v določenem kraju in določenem času) ali ki so sodišču znana iz njegovih dejavnosti in zakonodaje, objavljene ali uradno sporočene v zbirki zakonov Češke republike. Sodišče se lahko s tujo zakonodajo seznanja z izvedbo lastne študije, prek izjave ministrstva za pravosodje na zaprosilo sodišča, prek izvedenskega mnenja ali prek zaprosila v skladu z mednarodnimi pogodbami. Vsa ta dejstva se lahko izpodbijajo s predlaganjem dokazov.

Za nekatere kategorije dejstev lahko zakonodaja določa domnevo. Obstajajo lahko izpodbijne domneve, ki dopuščajo nasprotno dokaze, in izjemoma neizpodbijne domneve, ki ne dopuščajo nasprotnih dokazov. V primeru izpodbijne domneve sodišče šteje, da je dokazana, če nobena stranka v postopku ne predlaga dokazov, da bi izpodbijala domnevo in s tem dokazala nasprotna dejstva. Z nekaterimi izpodbijnimi domnevami je mogoče nasprotno dokazati le v zakonskem roku.

Sodišče zavezuje odločbe pristojnih organov o tem, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, prekršek ali drug upravni prekršek, ki se kaznuje v skladu s posebnimi predpisi, in odločbe o tem, kdo ga je storil. Zavezuje ga tudi odločbe o osebnem statusu. Vendar sodišča ne zavezuje odločba o tem, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, ali odločba o tem, kdo ga je storil, če je bila sprejeta v postopku na kraju samem. Poleg tega ga ne zavezuje nobena druga kazenska sodba ali odločbe o upravnih škodnih dejanjih.

Posebna vrsta izpodbijne domneve so dejstva, s katerimi se zatrjuje, da je bila stranka neposredno ali posredno izpostavljena diskriminaciji na podlagi spola, rase, vere ali drugih okoliščin. V tem primeru dokazno breme nosi nasprotna stranka, ki mora dokazati, da stranka ni bila diskriminirana.

Dokumenti, ki jih sodišča Češke ali drugi državni organi izdajo v okviru svojih pristojnosti, in dokumenti, ki se z zakonodajo razglasijo za javne, potrjujejo, da predstavljajo predpis ali izjavo organa, ki je dokument izdal (razen če se dokaže drugače), ter potrjujejo tudi verodostojnost dejstev, potrjenih v dokumentu. Kadar se dejstva dokazujejo z javnimi listinami, dokazno breme nosi stranka, ki želi izpodbijati verodostojnost takih listin. V nasprotju s tem dokazno breme v primeru dokazovanja z zasebnimi dokumenti nosi stranka, ki se sklicuje nanje. Če stranka svoje trditve utemelji z zasebnim dokumentom in nasprotna stranka izpodbija verodostojnost ali pravilnost tega dokumenta, dokazno breme preide nazaj na stranko v sporu, ki je predlagala te dokaze in ki mora nato svoje trditve utemeljiti drugače.

Enakih trditev strank praviloma ni treba dokazovati, sodišče pa jih obravnava kot svoje ugotovitve.

1.3 Do kakšne mere mora biti sodišče prepričano o dejstvu, da na njem utemelji svojo sodbo?

V sodnih postopkih se uporablja načelo proste presoje dokazov, tj. zakon ne določa točnih omejitev, ki bi določale, kdaj mora sodišče sprejeti dejstvo kot dokazano ali nedokazano. Zakonik o civilnem postopku določa, da „sodišče dokaze presodi po lastni presoji, vsak dokaz posebej in vse dokaze glede na njihove medsebojne povezave; sodišče ustrezno upošteva vse, kar se razkrije v postopku, vključno z dejstvi, ki jih predstavijo stranke“.

Sodišče izda sodbo na podlagi svojih ugotovitev. Ugotovitve predstavljajo stanje, v zvezi s katerim ni nobenih razumnih ali upravičenih dvomov.

Če premisleki pri presoji dokazov vodijo do sklepa, da verodostojnosti trditev ni mogoče potrditi ali zavrniti, bo sodba neugodna za stranko, ki bi morala dokazati verodostojnost svojih trditev.

2 Pridobivanje dokazov

2.1 Ali je za pridobivanje dokazov vedno potreben predlog stranke ali lahko sodnik v nekaterih primerih dokaze pridobi na lastno pobudo?

V pravdnem postopku velja splošno načelo, da sodišče izvede le dokaze, ki jih predlagajo stranke. Vendar lahko sodišče odloči, da nekateri dokazi ne bodo izvedeni – navadno se to zgodi, če meni, da je zadevno dejstvo že dokazano. Sodišče lahko izvede tudi dokaze, ki jih stranki nista predlagali, in sicer v zadevah, v katerih je treba ugotoviti dejstva, in če je to potrebno zaradi vsebine spisa. Če stranki ne opredelita dokazov, potrebnih za utemeljitev njenih trditev, sodišče dejstva prouči na podlagi pridobljenih dokazov. Identične trditve strank lahko sodišče obravnava kot svoje ugotovitve.

Nasprotno mora sodišče v nepravdnih postopkih, tj. v zadevah, v katerih lahko sodišče postopek začne na lastno pobudo, in v nekaterih drugih postopkih pridobiti tudi dokaze, ki so potrebni za ugotovitev dejstev in jih nista predlagali stranki.

2.2 Kateri so nadaljnji koraki, če je predlogu stranke za pridobitev dokazov ugodeno?

Sodišče dokaze pridobi na obravnavah. Če je to praktično, se lahko drugo sodišče zaprosi, naj pridobi dokaze, ali pa lahko predsedujoči sodnik s pooblastilom senata dokaze pridobi zunaj obravnave (to je odvisno tudi od vrste dokazov itd.). Stranke imajo pravico biti navzoče pri pridobivanju dokazov. Rezultate pridobivanja dokazov je treba po obravnavi vedno sporočiti. Stranke imajo pravico dati pripombe glede vsakega pridobljenega dokaza.

2.3 V katerih primerih lahko sodišče zavrne predlog stranke za pridobitev dokazov?

Od sodišča je odvisno, katere dokaze bo izvedlo. Sodišče mora ustrezno utemeljiti svojo odločitev, da določenih predlaganih dokazov ne bo izvedlo. Na splošno sodišče ne bo izvedlo dokazov, ki po njegovem mnenju ne morejo prispevati k pojasnitvi zadeve (tj. sodišče prepreči nepotrebno izvajanje dokazov), in dokazov, ki bi zahtevali stroške, nesorazmerne z zneskom terjatve, ki je predmet spora, ali če zneska terjatve sploh ni mogoče določiti. Da bi sodišče jasno ocenilo, katere dokaze je treba izvesti, morajo stranke predlagati natančne dokaze, tj. navesti morajo imena prič in druge informacije za identifikacijo

ter trditve, v zvezi s katerimi bo predlagana priča pričala; poleg tega morajo navesti dokumentarna dokazila ali obseg vprašanja, ki ga mora izvedenec obravnavati v izvedenskem mnenju.

2.4 Katera dokazna sredstva obstajajo?

Kot dokazi se lahko uporabijo vsa sredstva, s katerimi je mogoče ugotoviti dejansko stanje v zadevi. Ta sredstva vključujejo zlasti zaslišanje prič, izvedenska mnenja, poročila in izjave organov ter fizičnih in pravnih oseb, notarske zapise in zapise uradnika za izvršbe, druge dokumente ter zaslišanje strank in razgovore z njimi.

2.5 Kateri so načini pridobivanja dokazov od prič in ali se ti razlikujejo od načinov za pridobitev dokazov od izvedencev? Kakšna so pravila v zvezi s predložitvijo pisnih dokazov in izvedenskih poročil/mnenj?

Vsaka fizična oseba, ki ni stranka v postopku, mora nastopiti na sodišču in pričati kot priča, če prejme sodni poziv. Pričati mora o tem, kaj je doživela in opazila. Govoriti mora resnico in ne sme ničesar prikriti. Priče lahko pričanje zavrnejo le, če bi s takim pričanjem sebe ali osebe, ki so jim blizu, izpostavile tveganju kazenskega pregona; sodišče odloči, ali so razlogi za zavrnitev pričanja utemeljeni. Na začetku pričanja je treba ugotoviti istovetnost prič in okoliščine, ki bi lahko vplivale na njihovo verodostojnost. Poleg tega je treba priče obvestiti o pomenu njihovega pričanja, o njihovih pravicah in obveznostih ter kazenskopravnih posledicah krivega pričanja. Predsedujoči sodnik prosi priče, naj opišejo vse, kar vedo o predmetu obravnave. Nato jim postavi vprašanja, potrebna za dopolnitev in razjasnitev njihovih izpovedb. Vprašanja lahko postavljajo tudi člani senata, z dovoljenjem predsedujočega sodnika pa tudi stranke in izvedenci.

Predstavitve dokazov prek izvedencev se razlikuje predvsem zato, ker izvedenci večinoma pripravijo pisno izvedensko mnenje, nato pa običajno dajo ustne pripombe o tem mnenju. Dokazi, predstavljeni v izvedenskem mnenju, se izvedejo v primerih, ko je treba oceniti okoliščine, ki zahtevajo strokovno znanje. Izvedensko mnenje ima tri dele: ugotovitev, v kateri izvedenec opiše okoliščine, ki jih je proučil, mnenje, ki vsebuje oceno izvedenca (njegove sklepe), in izjavo izvedenca. Izvedenci praviloma obravnavajo posebna vprašanja, ki jih opredeli sodišče, razen če za mnenje veljajo zakonske zahteve (zlasti na področju prava družb). Izvedence imenuje sodišče, ki jih izbere iz registra izvedencev in tolmačev (ki ga vodijo regionalna sodišča). Izvedenci so upravičeni do finančnega nadomestila za pripravo izvedenske ocene ali izvedenskega mnenja, če to določa ustrezna zakonodaja.

Predsedujoči sodnik lahko stranki ali drugi osebi odredi, naj se zglasi pri izvedencu, mu predstavi potrebna dejstva, zagotovi potrebna pojasnila, opravi zdravniški pregled ali krvne preiskave ali stori kaj drugega, če je to potrebno za predložitev izvedenskega mnenja.

Izvedensko mnenje lahko predloži tudi stranka postopka. Če ima izvedensko mnenje, ki ga predloži stranka postopka, vse zakonsko predpisane sestavne dele in vključuje izjavo izvedenca, da je seznanjen s posledicami namerno napačnega izvedenskega mnenja, se dokazi obravnavajo enako kot dokazi iz izvedenskega mnenja, ki ga zahteva sodišče. Sodišče izvedencu, ki ga je ena od strank prosila za izvedensko mnenje, dovoli vpogled v spis ali mu drugače omogoči, da se seznaní z informacijami, potrebnimi za pripravo izvedenskega mnenja.

Priče pričajo o dejstvih, ki so jih neposredno opazile, medtem ko izvedenci izrazijo mnenje le na področjih, na katerih je ocena dejstev odvisna od strokovnega znanja. Sodišče ne ocenjuje pravilnosti sklepov izvedenca, oceni pa prepričljivost mnenja v zvezi z njegovo popolnostjo glede na določene zahteve, notranjo doslednost in skladnost z drugimi pridobljenimi dokazi.

Dokumentarni dokazi se izvedejo tako, da predsedujoči sodnik na obravnavi na glas prebere dokument ali njegov del ali pa predstavi njegovo vsebino. Predsedujoči sodnik lahko zahteva, da stranka, ki ima dokument, potreben kot dokaz, ta dokument predloži, ali tak dokument pridobi od drugega sodišča, organa ali pravne osebe.

2.6 Ali so določena dokazna sredstva močnejša od ostalih?

Kar zadeva uporabo dokaznih sredstev, nima nobeno sredstvo prednosti, čeprav se lahko nekatera uporabijo šele po tem, ko ni več mogoče pridobiti zakonsko predpisanih dokazov (praviloma se najprej uporabijo različni akti v obvezni pisni obliki – le če so ti na primer uničeni, se lahko dokazi pridobijo drugače, npr. z zaslišanjem prič). Dokazi, pridobljeni z zaslišanjem stranke o njenih trditvah, se lahko v pravnih postopkih odredijo le, če obravnavanega dejstva ni mogoče dokazati drugače (razen s soglasjem za pričanje). Zato imajo drugi dokazi prednost.

2.7 Ali so za dokazovanje določenih dejstev obvezni določeni načini dokazovanja?

V nekaterih primerih je lahko z zakonom določeno, katere dokaze je treba pridobiti; to je odvisno od posameznega spora (npr. v postopkih za pridobitev dovoljenja za sklenitev zakonske zveze je treba zaslišati oba zaročenca).

Nekatera dejstva se lahko dokažejo le na določen način (npr. vrednostni papir ali ček se lahko izdala le ob predložitvi izvirnega vrednostnega papirja, odločbe o unovčenju vrednostnega papirja ali drugega dokumenta, sklep o izvršbi pa se lahko izvrši le ob predložitvi izvršljive odločbe ali izvršilnega naslova itd.).

Za ugotovitev nekaterih obveznosti ali stvarnih pravic (zlasti v zvezi s premoženjem) zakon zahteva pisno pogodbo – način dokazovanja izhaja iz te zahteve.

2.8 Ali so priče dolžne pričati po zakonu?

Da, vse osebe so po zakonu dolžne nastopiti pred sodiščem kot priče in pričati, če prejmejo sodni poziv; ne more jih zastopati druga oseba. Priče, ki izpolnijo svojo obveznost pričanja, so upravičene do „nadomestila za priče“ (za povračilo denarnih stroškov in izpada prihodka).

2.9 V katerih primerih lahko priče zavrnejo pričanje?

Priče lahko pričanje zavrnejo, če bi s takim pričanjem sebe ali osebe, ki so jim blizu, izpostavile tveganju kazenskega pregona; sodišče odloči, ali so razlogi za zavrnitev pričanja utemeljeni. Sodišče mora spoštovati tudi zakonsko obveznost prič, da ohranjajo zaupnost tajnih informacij, zaščitenih s posebno zakonodajo, in druge obveznosti glede zaupnosti, ki jih določa zakonodaja ali priznava država (npr. dejstva, navedena v zdravstveni dokumentaciji bolnika – „zaupni zdravstveni podatki“; bančna tajnost). V teh primerih je oseba lahko zaslišana le, če jo je pristojni organ ali oseba, v interesu katere je navedena obveznost, odvezala te obveznosti.

2.10 Ali je lahko oseba, ki zavrne pričanje, kaznovana ali prisiljena, da priča?

Osebo je mogoče prisiliti, da izpolni svojo obveznost pričanja, tako da jo pred sodišče privede policija Češke republike, izjemoma pa tako, da se ji naloži denarna kazen.

2.11 Ali obstajajo določene osebe, od katerih ni dovoljeno pridobiti dokazov?

Na splošno ni kategorije oseb, od katerih ni dovoljeno zahtevati pričanja; vendar obstajajo vrste dejstev, o katerih določenim osebam ni treba pričati (glej vprašanje 2.9).

2.12 Kakšna je vloga sodnika in strank na zaslišanju priče? Pod kakšnimi pogoji je lahko priča zaslišana prek videokonference ali z drugimi tehničnimi sredstvi?

Samo sodnik (predsedujoči sodnik) ima pravico zaslišati pričo in vodi zaslišanje. Drugi člani senata in druge stranke ali izvedenci lahko priči postavijo dodatna vprašanja le z dovoljenjem predsedujočega sodnika, ki lahko zavrne določeno vprašanje, če je na primer sugestivno ali če je njegov namen pričo ujeti v past ali če vprašanje ni primerno ali praktično.

Uporaba sodobnih tehnologij (vključno z videokonferenco), ki omogočajo zaslišanje na daljavo, je trenutno dovoljena na sodiščih, ki imajo potrebno tehnično opremo.

3 Ocenjevanje dokazov

3.1 Ali so sodišču postavljene omejitve pri izdaji sodbe, če stranka dokaza ni pridobila zakonito?

Da. Če stranka za dokazovanje svojih trditev predlaga dokaze, ki jih je pridobila v nasprotju s splošno zavezujočo zakonodajo, in če je bila zaradi pridobitve teh dokazov kršena pravica druge fizične ali pravne osebe, sodišče takih dokazov zaradi njihove nedopustnosti ne sprejme.

3.2 Ali moja izjava šteje kot dokaz v postopku, v katerem nastopam kot stranka?

Sodišče lahko odredi, da se dokazi pridobijo z zaslišanjem strank, če obravnavanega dejstva ni mogoče drugače dokazati in če se stranka, ki jo je treba zaslišati, strinja s tem. To pravilo se ne uporablja v nepravdnih postopkih, tj. v postopkih, ki jih lahko sodišče začne na lastno pobudo (glej odstavek 2.1), in v postopkih za razvezo zakonske zveze ali postopkih v zvezi s prenehanjem, razveljavitvijo ali neobstojem partnerske skupnosti. Kot dokazno sredstvo se štejejo samo zaslišanja prič, ki jih je sodišče odredilo ločeno kot dokazna sredstva v postopku za dokazovanje zatrjevanih dejstev.

Zadnja posodobitev: 16/09/2020

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.